

Riktlinjer Val 2010

KONGRESS

Norrbottens distriktskongress 10-11 april 2010

Innehållsförteckning

Möjligheternas län.....	2
Norrbotten i arbete.....	3
God arbetsvillkor.....	3
Visst finns det jobb i Norrbotten.....	4
Ett Norrbotten för företagande.....	5
Jobb för alla.....	6
Utbildning - en väg till jobb.....	7
Välfärd i världsklass.....	8
Välfärd i hela Sverige.....	8
Kunskap och utbildning.....	9
God vård i livets alla skeden.....	10
God hälsa genom livet.....	10
Ett gott liv, även som gammal.....	11
Ett län med god livskvalitet.....	12
Ett grönt län ger en god miljö och nya jobb.....	12
En god fritid och kultur för kreativ folkhälsa.....	13
Närhet och delaktighet.....	14

Möjligheternas län

Vi vill att Norrbotten ska vara möjligheternas län, där alla har möjlighet att växa och förverkliga sina drömmar. Varje barn ska kunna få en bra start i livet. Oavsett var man är född, ska Norrbotten erbjuda trygghet i livets alla skeden och nya möjligheter att utvecklas.

Just nu går utvecklingen åt fel håll. Fler och fler möts av stängda dörrar. Det finns för få jobb att söka, och särskilt bland unga är arbetslösheten oacceptabelt hög. Sverige dras isär - det skapas nya klyftor mellan landsdelar och mellan människor. Samhällsservicen försämras i stora delar av länet och viktiga samhällsfunktioner som vägar och telefoni och närhet till myndigheternas service är inte längre självklart.

Vi vill vända utvecklingen. Det går att välja en annan väg för Sverige.

I tider av hög arbetslöshet, behöver vi investera i människors möjligheter att lära nytt.

Vi vill ge människor nya chanser och rusta samhället för att ta tillvara nya jobb och utveckling när konjunkturen vänder.

Vi vill satsa i utbildning och forskning, i infrastruktur och i klimatsmarta lösningar. Det ger en hållbar utveckling, fler företag och nya jobb.

Människor i arbete är grunden för en stabil välfärd. Det är bara så vi långsiktigt kan säkra kvaliteten i sjukvården och skolan. Det är ovärdigt ett modernt samhälle att ställa yngre mot äldre, sjuka mot friska, män mot kvinnor och arbetslösa mot de som har jobb. Alla tjänar på rättvisa!

Tillsammans gör vi skillnad.

Vill DU vara med?

Norrbotten i arbete

Att ha ett arbete är grunden i möjligheternas Norrbotten. Människors vilja till arbete är Norrbottens största tillgång. Arbete ger inkomst och utveckling för den enskilde samtidigt som det bygger samhället och skapar grunden för vår gemensamma välfärd. Det har varit tufft de senaste åren. Arbetslösheten ligger på en extremt hög nivå och försämringarna i ersättningarna vid arbetslöshet och sjukdom gör livssituationen mycket svår för väldigt många. Det är en oacceptabel situation där ännu fler riskerar att slås ut från arbetsmarknaden.

Goda arbetsvillkor

Nu behöver Sverige och Norrbotten en starkare arbetslinje som ger förutsättningar för de nya jobben. **Vi vill bygga** broar för att ge människor möjligheter att gå vidare till nya arbeten. Framtiden och utvecklingen i länet kräver aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som skapar möjligheter att komma vidare till nya jobb. För oss socialdemokrater handlar det om att öka tillväxten och hindra utslagningen från arbetsmarknaden.

Framtiden handlar om den moderna och jämställda arbetsmarknaden där heltid är en rättighet och deltid en möjlighet. Det handlar om människors möjlighet till egen försörjning.

Vi vill ha en aktiv arbetsmarknadspolitik där människor rustas för att få jobb istället för att kontrollera och jaga de som inte har jobb. Vi är övertygade om att utbildning är nyckeln ut ur krisen. Det står utom allt tvivel att investeringar i utbildning betalar sig. När allt färre har ett jobb att gå till så måste samhället rustas för de nya jobben som kommer att växa fram.

Den stora generationsväxlingen vi står inför på arbetsmarknaden är en utmaning mot länets utveckling och måste tas på allvar. Samtidigt ger den möjlighet till mentorskap, jämnare könsfördelning på många arbetsplatser och inte minst nya arbetstillfällen där dagens kunskap säkras och överförs till nyanställda.

Starka fackföreningar är grunden för ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtal har visat sig vara en framtids- och framgångsfaktor. Kommuner och landsting ska vara förebilder och alltid ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor vid upphandlingar och genomföra en löpande prövning av leverantörer och underleverantörer. Då krävs även en förbättrad lagstiftning kring upphandlingar. Att fackföreningar och arbetsgivare tar ett gemensamt ansvar för avtalen och dess innehåll är av avgörande betydelse för framtidens anställda. **Vi vill ta gemensam** strid för kollektivavtalsmodellen på den svenska arbetsmarknaden. Allt arbete som sker på svensk arbetsmarknad ska omfattas av svenska kollektivavtal.

En annan av förutsättningarna för att arbetet långsiktigt ska vara en del av det goda livet är kunskap och kompetens om arbetsmiljöarbetet. **Vi vill ha en samordnad** forskning på arbetsmiljöområdet. Det ger större möjlighet även för små arbetsplatser att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete utifrån ett norrbottniskt perspektiv. Norrbottens unika förutsättningar med geografi och klimat ställer annorlunda krav på Arbetsmiljöverket och dess resurser. Oavsett arbetsplats måste vi vara rädda om alla anställda. En bra arbetsmiljö är självklar i möjligheternas län.

Visst finns det jobb i Norrbotten

Inom några specifika branscher som har stor samhällsbetydelse och tillväxtpotential är det särskilt viktigt att Norrbotten fortsätter att utvecklas. Exempel på sådana områden är utvecklingen av nya företag inom miljöteknikområdet, upplevelse- och besöksnäringen samt testverksamheten.

Inom länet finns en mångfald av olika näringar och arbetstillfällen. En utveckling av tjänstesektorn ger förutsättningar för nya näringar och nya jobb i glesbygden. Handeln växer på många orter i länet och besöksnäringen är en växande bransch med fler och fler anställda, där strategisk marknadsföring kan ge fler internationella gäster. Inom hälso- och sjukvården finns goda möjligheter kring forskning och nu startas även en läkarutbildning i länet.

Basindustrin är central för tillväxt och utveckling inte minst när det gäller den tekniska spetskompetensen. Kring dessa företag har vi goda förutsättningar för avknoppning samtidigt som nya företag inom näraliggande industrigrenar med rätt stöd kan utvecklas till morgondagens storföretag.

Vi vill att Norrbotten ska finnas med i teknikens framkant och därmed profilera sina spetsutbildningar och grundutbildningar genom LTU. KY-utbildningar är ett bra sätt att ytterligare flytta fram Norrbottens position när det gäller tekniska utbildningar inom tex gruvnäring och skogsnäring.

De kreativa näringarna i form av design, musik, mode och upplevelseindustrin sysselsätter allt fler i länet. Det är starka näringar med stora utvecklingsmöjligheter. Tillsammans med näringarna vill vi socialdemokrater därför ta fram ett regionalt framtidsprogram. **Vi vill stärka** utvecklingen och flytta fram positionerna som ett kreativt län.

Norrbotten är genom tidigare strategiska satsningar världsledande inom E-hälsa. **Vi vill nu** ta ytterligare steg genom att etablera en testplattform för IT. Landsting, företag och universitet ska i samverkan ges möjlighet att utveckla innovativa produkter i skarpt läge. Norrbotten ska bli ett centrum för IT i vården.

För oss socialdemokrater är satsning på kommunikationer en avgörande fråga för att hela landet ska leva. Norrbottens län är därför den enskilt viktigaste satsningen för att skapa förutsättningar för möjligheternas län. Beslut om byggstart för järnvägen

måste fattas. Norrbotten är förutsättningen för ett effektivt järnvägsnät och ett starkt näringsliv. Men Norrbotten kommer också i framtiden att erbjuda nya miljöanpassade och hållbara möjligheter för arbetspendling både inom länet och över länsgränsen.

För ett län som Norrbotten kommer flyget fortsatt att ha stor betydelse för persontransporter. Det är därför av stor vikt att det vid sidan av Luleå finns tillgängliga flygplatser och väl fungerande moderna kommunikationer också i Malmfälten, Östra Norrbotten och A-kommunerna.

Ett Norrbotten för företagande

Norrbotten behöver fler entreprenörer. Människors vilja och förmåga att starta, driva och utveckla företag är avgörande för en positiv utveckling. Politiken måste därför utformas för att främja nyskapande och företagsamhet på bred front.

Förutsättningarna för nya jobb och nya näringar måste hela tiden stärkas. Fler människor måste kunna och våga starta företag. För att nå dit behöver förståelsen för människors drivkrafter att starta företag öka och attityden till företagare och företagsamhet bli mer tydligt positiv. För många är företagandet en livsstil och en chans att förverkliga en dröm, inte i första hand en väg till ekonomisk rikedom. Hittills har storföretagens villkor dominerat. Nu behövs starkare fokus på småföretagens specifika förutsättningar.

Basnäringen är viktig för tillväxt och utveckling – i Norrbotten och hela landet. Särskilt när det gäller den tekniska spetskompetensen. Kring dessa företag, särskilt på våra basindustriorter har vi goda förutsättningar för avknoppning och nya företag inom nya närstående industrigrenar. För att stärka utvecklingen av nya näringar och nya jobb vill vi stimulera avknoppning från både små och stora företag och långsiktigt bygga upp kunskap och kompetens som går att sälja.

Vi vill investera i mer kunskap och erbjuda ett bättre innovationsklimat i länet. Norrbotten ska ha den mest framtidsinriktade politiken för entreprenörer och företagare. Entreprenörskap och företagande ska bli en naturlig del av undervisningen i alla grund- och gymnasieskolor, gärna genom praktiskt arbete.

Bara en fjärdedel av antalet företagare är kvinnor. Flera studier visar att kvinnliga företagare har svårare att finansiera sin verksamhet. Särskilda insatser behövs för att se till att det finns riskkapital också i de mindre teknikintensiva branscher där kvinnor oftare finns. Även inom företagsstyrelserna är det viktigt att kvinnor lyfts fram. Målet är att hälften i bolagsstyrelserna är män och hälften kvinnor. Många som bor i Norrbotten har haft företag i andra länder och skulle kunna bli framgångsrika företagare med rätt stöd, tex från Almi.

Vi vill satsa på mer offentlig såddfinansiering genom exempelvis mikrolån och mikrofinansiering till nya typer av företag och affärsidéer som har svårt att få finansiering på annat sätt.

Jobb för alla

Ungdomsarbetslösheten växer i rasande fart och riskerar leda till att många unga ges en dålig start i arbetslivet. Sommarjobb är ofta många ungdomars första kontakt med arbetslivet. Därför är det en prioriterad uppgift att kommunerna kan erbjuda sommarjobb till ungdomar. Kommunerna bör utveckla konkreta samarbeten med lokala företag för att kunna möta det faktum att väldigt många ungdomar inte kan hitta ett sommarjobb eller praktikplats på egen hand. En viktig faktor för att få jobb är att ha gymnasiekompetens, och därför är det prioriterat att ge unga utan fullständig utbildningen möjligheter att läsa in gymnasiet.

Norrboten måste bryta de diskriminerande barriärer som idag stänger ute människor från och på arbetsmarknaden. Arbetsgivare måste bli bättre på att ta tillvara möjligheterna till mångkulturella kompetenser. Det handlar om att ge kvinnor och män lika villkor, se möjligheterna för funktionshindrade med deras förutsättningar och aldrig låta någon behandlas illa beroende på sexuell läggning eller identitet.

Människor med utländsk bakgrund ställs ofta vid sidan av arbetsmarknaden. **Vi vill sätta stopp** för att den kulturella och etniska diskrimineringen. Kommunerna och landstinget ska gå i täten och ha tydliga mångfaldsmål vid rekrytering och stimulera kompetensbaserad rekrytering, som anonyma jobbansökningar, värdesättande av kulturkompetens och kunskaper i främmande språk.

Även människor med funktionshinder står i större utsträckning än andra utanför arbetslivet. Arbetsmarknadspolitiken måste utgå ifrån att varje människa är en tillgång i samhället. **Vi vill att arbetsmarknaden** anpassas så att alla ges förutsättningar att jobba. Socialt företagande och föreningslivet kan bidra med en utveckling mot en breddad arbetsmarknad. Alla ska kunna erbjudas att arbeta 100 procent av sin förmåga och att det ska bli lättare att "Starta eget tillsammans!".

Vi vill utarbeta ett regionalt program för att stärka det sociala företagandet.

Vi tycker det är självklart att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Men orättvisa villkor mellan män och kvinnor är fortfarande ett faktum. Löneskillnaderna är fortfarande stora. Kvinnors möjligheter till karriärutveckling får stå tillbaka då kvinnor ofta har huvudansvaret för hem och familj. Fortfarande finns en norm i samhället där män inte förväntas förändra sitt deltagande i arbetslivet på grund av barn. Att nå mer rättvisa villkor handlar därför inte bara om att stärka kvinnors rätt, utan också om att förändra synen på kvinnligt och manligt.

Utbildning - en väg till jobb

Morgondagens arbetsmarknad blir alltmer rörlig och kräver ett livslångt lärande. Möjligheten till en andra och tredje chans till utbildning behöver förbättras. Därför är det viktigt att finna former för studiefinansiering även för dem som varit yrkesaktiva länge.

Det livslånga lärandet kan ske i olika former, såsom formell utbildning, ickeformell samt informellt lärande och anordnas av olika utförare. Folkbildningens unika möjligheter bör tas tillvara. Det är viktigt att använda och utveckla metoder för validering så att erfarenheter, kunskaper och kompetens kan synliggöras. **Vi vill att möjligheterna** till kompetensutveckling på jobbet måste stärkas. Även tiden mellan två jobb ska vara en tid av lärande och utveckling – inte en tid av utslagning.

Universitetet och forskningsinstituterna är fortsatt oerhört viktig för länets – och näringslivets utvecklingsmöjligheter. **Vi vill att universitetet** ges förutsättningar att bidra till kompetens och forskning inom områden som stärker den tekniska utvecklingen vid basindustrierna.

Sambandet mellan högre studier och arbetsmarknadens behov kan stärkas genom att fler universitetsutbildningar leder till konkreta kontakter med företag och arbetsplatser.

Energiområdet är ett annat centralt område som gjort stora framgångar inom forskning och utveckling för förnyelsebar energi och energieffektivisering. **Vi vill stärka** strategiska forskningsinsatser för att stärka Norrbottens position som ett av landets viktigaste centrum för förnyelsebar energi.

Välfärd i världsklass

Vi vill säkra en gemensamt finansierad välfärd. I möjligheternas Norrbotten ska välfärden vara rättvist fördelad och tillgänglig för alla. Det är grunden i vår politik och förutsättningen för att välfärden bygger på individernas behov. Ansvaret för välfärden – vård, skola och omsorg – kan därför inte lämnas åt enbart privata ekonomiska vinstintressen. Det handlar om ett gemensamt samhällsansvar.

Välfärd i hela Sverige

För att stärka vår röst i landet måste vi samla oss i Norrbotten. Kommuner, landsting och länsstyrelse måste bli bättre på att gemensamt driva frågor för Norrbotten. Kampen om de gemensamma resurserna i Sverige blir bara tuffare och tuffare. **Vi vill se till** att vår röst både hörs och ger resultat. Det gör vi genom att samla kraft och resurser gemensamt över läns och landsgränser upp i norr.

Som Socialdemokrater kan vi aldrig tillåta att de gemensamma nationaltillgångarna säljs ut. Med en socialdemokratisk regering ska Vattenfall, Sveaskog och LKAB fortsätta vara gemensamma resurser och i det bidra till välfärd och utveckling.

Det är viktigt att staten tar ett ansvar för servicen i hela länet. Ekonomiska intressen får inte styra människors och orters tillgång till samhällsservice som tele, datakommunikation, apotek, vårdcentraler och omsorg. Staten måste ha ett övergripande ansvar för att basservicen upprätthålls.

Vi kommer att verka för att de regionalpolitiska stöden används till de regioner som behöver stöd för att klara sina välfärdsuppgifter. En viktig faktor för att hela landet ska leva är den skatteutjämning som sker mellan Sveriges kommuner, som syftar till att ge likvärdiga villkor över hela landet. Vi behöver långsiktiga och stabila spelregler för att kommuner och landsting skall kunna planera och leverera den välfärd våra medborgare efterfrågar.

Kunskap och utbildning

God utbildning och kunskap är grunden för det personliga välmåendet och samhällets utveckling. Möjligheten att få utvecklas och få ny kunskap glittrar i ögonen på skolbarnen när första klass börjar. Samma glädje och möjlighet ska erbjudas under hela livet, för den som vill utbilda sig.

Samhället är beroende av kompetens och utveckling - människor som kan arbeta, tillverka, komma på nya idéer, sälja tjänster och entusiasmera andra till att utvecklas. Framtidens Norrbotten, de nya och de goda jobben förutsätter kompetens, nya idéer och entreprenörskap. Utbildning är basen för en positiv utveckling.

Från första dagen på förskolan och tills universitetsutbildningen är avklarad ska skolan ha hög kvalitet. Skolan ska finnas för att utbilda och utveckla eleverna och studenterna, för framtiden och möjligheternas län. **Vi vill därför** att målet ska vara att alla skolor i hela länet ska vara bra skolor och alla barn och ungdomar ska ha tillgång till en god och likvärdig utbildning

Förskolan ger barn utvecklingsmöjligheter, men även möjligheter för föräldrarna att arbeta. Barnen ska ha rätt till förskola och att umgås med sina föräldrar, oavsett vilka arbetstider föräldrarna har. Därför är nattöppen förskola ofta en förutsättning i dagens arbetsliv.

Kunskap är makt därför är det viktigt att vi har universitet där även studenter från studieovana hem ges möjlighet till högre studier. **Vi vill fortsätta** den utbyggnad av landets universitet och högskolor som påbörjades av den tidigare socialdemokratiska regeringen.

Vi vill fortsätta slå vakt om universitetets utveckling. Genom den högre utbildningen och tillämpade forskningen som bedrivs på Luleå tekniska universitet, har såväl industrin som den offentliga sektorn i vår region utvecklats mycket framgångsrikt. Den tillämpade forskningen har lett till många nya och kvalificerade jobb och den högre utbildningen har stärkt kompetensnivån i regionen på ett betydande sätt. Genom att bedriva forskning och högre utbildning blir universitetet en central och kraftfull motor för länets utveckling och framtid.

Det kräver långsiktighet och ansvarstagande av beslutsfattare på alla nivåer. I ett läge där färre barn föds krävs att skolan anpassas till de behov barnen och samhället har för stunden. Men det förutsätter också tydliga kvalitetskrav från förskola till yrkes- och högskoleutbildningar. Alla utbildningar ska vara bra och användbara utbildningar som stärker den enskildes utveckling och möjligheter.

God vård i livets alla skeden

För oss är det en självklar grund och ett centralt mål för framtiden att alla i hela länet kan få en god kvalitetssäkrad och tillgänglig vård. Det förutsätter att vården är offentligt finansierad och styrs utifrån människors behov - inte efterfrågan eller vinstintressen. **Vi vill ställa** samma krav på privata vårdgivare som den landstingsdrivna så att alla har fritt att välja vårdgivare utan att vården eller enskilda drabbas.

Hälso- och sjukvården i länet har speciella förutsättningar. Vi har en relativt liten befolkning, som bor i ett län som utgör en fjärdedel av Sveriges yta. **Vi vill fortsätta** utvecklings- och förändringsarbetet så att vi långsiktigt kan säkerställa hög kvalitet och tillgänglighet och en likvärdig hälso- och sjukvård för alla medborgare. För det behöver vi klara såväl en stark ekonomi som kompetensförsörjning så att vi också har förmåga att ta tillvara nya medicinska metoder, behandlingar och läkemedel, som ofta är kostnadskrävande.

Ett huvudmål i arbetet med en god och tillgänglig vård är en köfri vård. Ingen ska vid sjukdom behöva vänta på behandling eller lindring.

God tillgänglighet genom livets alla skeden och oavsett var man bor i länet förutsätter också fortsatta satsningar på utveckling av IT i vården. T ex inom E-hälsa finns det stora utvecklingsmöjligheter. För oss är målet klart: det handlar om att säkerställa en god hälso- och sjukvård i hela länet.

God hälsa genom livet

Det förebyggande folkhälsoarbetet kan aldrig nog värderas. Det är grunden för den enskildes livskvalitet men också långsiktigt för en positiv utveckling i länet. Ett brett och bra folkhälsoarbete är också förutsättningen för en effektiv och bra sjukvård i framtiden.

Vi vill intensifiera och utveckla folkhälsoarbetet genom att bli i samarbete med kommunerna stärka barns och ungdomars hälsa och uppväxtvillkor. Trygga och goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar är avgörande för folkhälsan på lång sikt. **Vi vill utveckla** och etablera barnahus. Där ska polis, socialtjänst och andra myndigheter samverka kring det utsatta barnet och ge särskilt utsatta barn och familjer tätt stöd i akuta situationer – som sexuellt utnyttjande och våld. Det underlättar vardagen för den drabbade familjen och barnet. Samtidigt samlar det på ett effektivt och kraftfullt sätt samhällets stödresurser och kompetens.

Ett viktigt utvecklingsområde är kunskapen om kvinnors ohälsa. Här finns idag en hel del vetenskapligt belagd forskning men kunskapen i vardagsvården kan och måste stärkas.

Vi vill säkerställa att den gemensamma folkhälsopolitiska strategin genomförs genom samverkan mellan kommunerna och landstinget. Ett aktivt arbete mot bl a övervikt, alkohol- och tobaksbruk är prioriterat. Det finns även ett ökande problem med övervikt och mental ohälsa. Vi vet att hälsan påverkas direkt av människors möjlighet till delaktighet och att vara sedd av andra.

Kopplingen mellan kultur och en god hälsa är numera fastställd. I det arbetet ska landstinget i Norrbotten fortsätta bidra både med stöd till projekt och verksamheter men också utvecklingsåtgärder för att förändra och göra kulturen till ett viktigt verktyg i allt rehabiliterings - och folkhälsoarbete.

Ett gott liv, även som gammal

När kroppen inte längre orkar och när tanken inte längre är klar behöver de flesta människor stöd. Det kan handla om det enkla vardagsarbetet, eller svårigheter att ta sig till en affär för att handla.

Vi vill ha ett samhälle där de äldre får stöd att kunna fortsätta ett gott liv i trygghet. Att jobba inom omsorg är ett arbete som kräver stor kunskap om omvårdnad och en stor respekt för de människor man arbetar med. De som arbetar inom omsorgen ska därför vara välutbildade och ha bra arbetssituationer.

Det är viktigt att det finns olika boendeformer under livets gång. Seniorboenden eller trygghetsboenden, dit äldre kan flytta för att få gemenskap, närhet till service och anpassat boende är avgörande. Det gör att äldre kan bo i sina hem längre, i en miljö de själva valt. Men den dagen det finns ett behov av ett särskilt boende krävs det att boendena är väl utbyggda och tillgängliga. **Vi vill inte att någon** ska behöva vara orolig för att man inte får det boende eller den omsorg man behöver.

Ett län med god livskvalitet

Möjligheternas Norrbotten ger god livskvalitet. En god miljö, goda möjligheter till en givande fritid och kultur är förutsättning för individens trivsel och utveckling och hela regionens attraktionskraft.

Ett grönt län ger en god miljö och nya jobb

Klimatförändringarna påverkar hela världen – inte minst oss norrbottningar. Vi alla måste ta ansvar för den förändring vi skapar genom vårt sätt att bo, leva, och förflytta oss. Vi behöver bland annat energieffektivisera och bryta oljeberoendet. Det sker både genom stora investeringar i ny teknik och små steg i det vardagliga livet. Alla ska ha möjligheterna att värna om miljön och den offentliga sektorn måste vara en förebild för det arbetet. Det kommer att kräva en långsiktig attitydförändring för att förändra allt från transporter, uppvärmning av hus till vanlig vardagskonsumtion. Samtidigt måste vi se möjligheterna i förändringen. **Vi vill se** en satsning på miljön, som ger en bättre livskvalitet med renare luft och en fortsatt biologisk mångfald.

Som norrbottning ska det vara enkelt att bry sig om miljön. Avfallshanteringen och sopsorteringen ska fungera och kollektivtrafiken måste utvecklas i hela länet. **Vi vill att** det ska löna sig för företagare att arbeta med klimatfrågor och den offentliga sektorn ska använda miljökrav i samband med upphandlingar.

Genom att vara ett föredöme i den offentliga sektorn skapar vi en efterfrågan på ekologiska och närproducerade produkter. Därför måste vi kraftigt öka andelen av dessa i exempelvis skolan, äldreomsorgen och vården. Det är ett steg på vägen till att den offentliga sektorn ska vara ett föredöme för hur man kan arbeta för ett hållbart samhälle. Ett annat är att verka för att fler bilpooler med alternativa drivmedel införs på flera håll och inom fler verksamheter i länet. **Vi vill att** kommuner och landstinget går i spetsen för en sådan utveckling inom sina egna verksamheter. Målet måste vara att miljöcertifiera den offentliga sektorn.

Vi socialdemokrater är fast övertygade om att förändringar också innebär nya möjligheter till tillväxt och jobb. Vi måste ha kunskap och kreativitet för att skapa sysselsättning genom förändring av vårt sätt att använda naturresurser.

Miljö och klimatfrågan måste tas på största allvar. Genom skogen, vattenkraften och tillgång till områden för vindkraft har Norrbotten unika möjligheter att både medverka och leda utvecklingen mot ett mer uthålligt och förnyelsebart energisystem.

Skogen har en nyckelroll i omställningen till en långsiktigt uthållig värld. Genom biobränslen kan vi minska tillförseln av koldioxid till atmosfären. Genom byggande i

trä nyttjar vi förnyelsebara råvaror samtidigt som även det bidrar till att minska koldioxidutsläppen.

Vi vill värna de ur biotopsynpunkt unika skogar och ekologiskt känsliga miljöer så att de kan sparas till eftervärlden. Redan idag har vi i norrbotten tagit ett stort ansvar för att nå Sveriges mål om skydd av skog med känsliga biotoper.

Länets naturliga förutsättningar med rik tillgång på natur kan och måste kombineras med ekologiskt hållbara satsningar. Både för besökare och länsinvånare. Besöksnäringen är en av de snabbt växande nya näringarna i länet. Den måste stärkas genom flexibilitet i regelverk och beslut kring etableringar.

Vi vill bidra till att det skapas nya möjligheter för samverkan och kompetensutveckling som stöd för de nya näringarna: upplevelsenäringarna, testregionen, filmproduktion och distansoberoende tjänster.

En god fritid och kultur för kreativ folkhälsa

En kreativ, spännande och utvecklande fritid för alla norrbottningar skapar livskvalitet och en bra folkhälsa. Det är viktigt – inte minst för de unga. Alla unga ska ha möjlighet att utöva en idrott, ett kulturellt intresse och ha en fritidsgård att gå till med sina vänner. Att delta i ett lag eller en grupp ger en känsla av samhörighet.

Genom att ta tillvara på de ungas engagemang kan vi inte bara ge dem ett kvalitativt liv i länet, utan också främja integration, delaktighet och jämlikhet. Samtidigt som det stora engagemanget är viktigt så behövs det förebilder. Alla ska kunna ta del av scenkonst och stora idrottsarrangemang. Det ger en ökad livskvalitet och ger utövarna en möjlighet att vara med och utveckla vårt län. **Vi vill satsa** på såväl idrott som kultur som alla kan delta i och ta del av.

Även om de stora regionala kulturhusen finns på de större orterna får vi inte nöja oss med det. **Vi vill verka** och bidra till att kulturen sprids i hela länet, såväl musik, teater, dans som konst. För oss socialdemokrater är kultur en viktig framgångsfaktor för vårt län.

Närhet och delaktighet

Samhällsarbetet måste alltid bygga på tilltron till medborgarnas eget engagemang och medborgarnas egna organisationer. Samhällsförändringarna och internationaliseringen innebär nya utmaningar för den demokratiska delaktigheten.

Många politiska beslut, som tidigare kunde tas på nationell nivå, kräver idag internationell samordning. Det är en förutsättning för demokratins handlingskraft, men riskerar också öka avståndet till väljarna. Därför måste arbetsformer och beslutsprocesser inom alla politiska samarbetsorganisationerna och på alla politiska nivåer ses över och vidareutvecklas i syfte att skapa större insyn, kontroll och delaktighet.

Vi vill stärka demokratin och göra politiken öppen och tillgänglig för människors engagemang och delaktighet i arbetet för framtiden och utvecklingen. En viktig förutsättning i demokratiarbetet är ett offensivt folkbildningsarbete där människor ges möjlighet till delaktighet genom ökad kunskap.

Folkrörelserna som idémodell lever – både i traditionella och nya former som t ex det i Norrbotten startade manliga nätverket emot mäns våld mot kvinnor. Det är inte bara frågan om ett viktigt engagemang i en aktuell och central samhällsfråga. Det är också uttryck för en grundvärdering som vi socialdemokrater delar. För demokratin är det viktigt att vi lyssnar, deltar och stärker även de nya folkrörelsernas engagemang i nya men för samhället och demokratin viktiga frågor.

Öppenhet, insyn och en nära samverkan är centralt i allt utvecklings- och förändringsarbete. **Vi vill fortsätta** utveckla det samarbete som landsting, kommuner och länets företag och organisationer etablerat de senaste åren.